
Úvodem

Mirjam Moravcová

Desáté číslo časopisu Lidé města, Revue pro etnologii, antropologii a etologii komunikace vydáváme na samém konci roku 2003. V tomto čísle chceme představit další specializace dvou široce vnímaných a také široce definovaných vědních oborů: etnologie a antropologie. V kontextu takto pojatého záměru svou pozornost cíleně zaměřujeme jednak na otázky každodenního života středních vrstev české společnosti 19. století, jednak na otázky funkce autorské folkové tvorby a spontánně rozvíjených her v určitých skupinách české populace druhé poloviny 20. a počátku 21. století.

Každodennost středních vrstev české společnosti je v jedné rovině prezentována v souvislostech života excelentní rodiny Františka Palackého. Je přiblížena autentickým obrazem zprostředkovaným rodinnou korespondencí předního českého a evropského historika, kterého česká společnost 19. století povýšila na „otce“ národa a česká veřejnost po dlouhá desetiletí 20. století stále přijímala v roli nezpochybnitelného vědce, politického vůdce a tvůrce kulturní reality jedné z významných etap vývoje novodobého českého národa. Pohled na vnitřní vztahy a rozdělení rolí uvnitř rodiny Palackého, na všední starosti, které tato rodina čelnému představiteli české společnosti přinášela, sice do jisté míry navozuje „odbožnění“ otce národa. Současně však ukazuje jeho duchovní velikost, vnitřní toleranci, osobní ukázněnost a míru ochoty pro sebeobětování. Prostřednictvím žité každodennosti je František Palacký ukázán ve své lidské osobitosti. V druhé rovině je každodennost středních vrstev společnosti 19. století představena prostřednictvím vlastního společenského života ženské skupiny. Je doložena na tělovýchovné aktivitě, realizované v rámci dobově uznávaných a vysoce hodnocených tělocvičných spolků. Je jisté pro střední vrstvy české společnosti příznačné, že ženy si svůj tělocvičný spolek ustavily necelých sedm let po vzniku Sokola a organizovaly ho nezávisle na této národně-politickém programem prodchnuté mužské instituci. Zaměřením pozornosti ke každodennosti 19. století chceme nejen rozhojnit poznání této doby. Naším cílem je současně vyvolat diskusi o otázce hranic mezi historickou etnologií a historickou antropologií a sociálními dějinami, o otázce pojetí, výkladových rámců a tématického směřování těchto tří oborů při studiu dějin každodennosti.

Význam autentického folkloru, spontánně rozvíjeného i v současnosti, a autorské folkové tvorby, kterou možno chápat jako jistý druh žánru world music, v životě mládeže a dětí druhé poloviny 20. a počátku 21. století, dokládají stati o náboženských prvcích v české folkové hudbě a o dětských tleskacích hrách. Těmito statěmi nepředstavujeme folklor a folk pouze jako záležitost originální textové tvorby, která by byla sledována výlučně pro slovesnou složku, nýbrž ukazujeme hlubší souvislosti vazby jejich nositelů a konzumentů s myšlenkovými obsahy textů. Dokládáme tedy jejich význam v myšlenkovém směřování a společenském ukotvování mladých lidí moderní a postmoderní doby.

Způsob života vázaný na generačně předávané tradice zpřístupňujeme čtenáři pohledem na tradiční rodinnou obřadnost dvou zlomových okamžiků života člověka: odchodu ze života a uzavření manželství. Zatímco popis svatby je prezentován autentickou výpovědí lidové kroniky (20. léta 20. století), stať o konci života člověka v současné kyperské vesnici je pojednáním o souboru závazných úkonů rodiny a sousedské skupiny spojené s umíráním, smrtí a loučením. Oba texty mají upozornit na význam obřadnosti v životě jednotlivce i společnosti, význam, který je platný i v současnosti.

Problematiku národní společnosti a mezietnických vztahů, kterou považujeme za jednu z profilujících problematik na stránkách našeho časopisu, v předkládaném čísle reprezentují zamyšlení Jana Sokola o Rádlově pojetí národa a informace o probíhajícím výzkumu současných běloruských imigrantů.

Informace o výzkumu zdravotně handicapované skupiny neslyšících otevírá otázku výzkumu jiných než etnických menšin.

Desáté číslo časopisu Lidé města je poprvé zcela financováno z prostředků Centra výzkumu vývoje osobnosti a etnicity, pražské sekce při Fakultě humanitních studií UK v Praze. Předchozí čísla byla financována z prostředků grantů, získaných jednak Občanským sdružením pro výzkum etnických, národnostních a sociálních otázek ETHNOS, jednak členy redakční rady. Za předchozí i současnou finanční podporu redakce děkuje.

Mirjam Moravcová